DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI CEVAPLI

5. Sınıf · Türkçe · 10. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa Metni: Hikâye Unsurları, Metin İçi Karşılaştırma, Yapım ve Çekim Ekleri ile Söz Sanatları

T.O.5.5: Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa metninin hikâye unsurlarını, serim-düğüm-çözüm bölümlerini, metin içi karşılaştırmalarını ve ana fikrini çözümleyebilme · T.O.5.4: Metinde geçen söz varlığı unsurlarının (sığırtmaç, yaver, tokgözlü vb.) anlamlarını bağlamdan tahmin edebilme ve benzetme-kişileştirme sanatlarını belirleyebilme · T.D.5.1: Sözcüklerde kök, yapım eki ve çekim eki ayrımını yapabilme; bağlantı ifadeleri ile diyalog noktalama işaretlerini (: ve —) doğru kullanabilme

HATIRLAYALIM

- «Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa» metni, 1929 sonbaharında Yalova'da Atatürk'ün sığır güden hasta çoban Mustafa ile karşılaşmasını, Mustafa'nın karşılıksız para almayıp ceviz satmak istemesini (tokgözlülük) ve Atatürk'ün onu tedavi ettirip okutarak subay yetiştirmesini anlatır.
- Kök veya gövdeye gelerek sözcüğün anlamını değiştiren ve yeni kavram türeten eklere yapım eki (-lık, -lı, -sız, -cı, -gi); sözcüğün anlamını değiştirmeden cümle içi görev katan eklere ise çekim eki (-lar, -de, -den, -ım, -nın) denir.
- Zayıf olan varlığın güçlü olana «gibi, kadar» ile benzetilmesine benzetme (teşbih); insana ait özelliklerin doğadaki varlıklara aktarılmasına kişileştirme (teşhis) adı verilir.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütunda verilen metin söz varlığı ve dil bilgisi kavramlarını sağ sütundaki açıklamalarıyla eşleştiriniz.

b 1. Sığırtmaç	a) Elindekiyle yetinen, emek vermeden karşılıksız paraya tamah etmeyen onurlu kişi
a 2. Tokgözlü	b) Köy ve kırlarda sığır (büyükbaş hayvan) sürüsünü güden çoban
d 3. Benzetme (Teşbih)	c) İnsana özgü duygu ve davranışları doğadaki cansız varlıklara veya bitkilere verme
c 4. Kişileştirme (Teşhis)	d) Anlatımı güçlendirmek amacıyla ortak yönü bulunan iki kavramdan nitelikçe güçsüz olanı «gibi, kadar» sözcükleriyle üstün olana yaklaştırma

2 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki dört cümle kartını inceleyerek her cümlede başvurulan söz sanatını (Benzetme / Kişileştirme) ve bu sanatın hangi

1. Cümle Çakmak taşı gibi göz	2. Cümle El sallayan yaşlı çınar
3. Cümle Pamuk kadar bulutlar	4. Cümle Fısıldayan sonbahar rüzgârı

İncelenen Cümle	Söz Sanatı	Sanatın Açıklaması
1. Gözleri çakmak taşı gibi parlıyordu.	Benzetme (Teşbih)	Gözler parlaklık yönünden çakmak taşına benzetilmiş
2. Yaşlı çınar yolculara el salladı.	Kişileştirme (Teşhis)	Çınar ağacına insan gibi el sallama özelliği verilmiş
3. Pamuk kadar yumuşak bulutlar geçti.	Benzetme (Teşbih)	Bulutlar yumuşaklık yönünden pamuğa benzetilmiş
4. Sonbahar rüzgârı yapraklara fısıldadı.	Kişileştirme (Teşhis)	Rüzgâra insan gibi fısıldama özelliği aktarılmış

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki dört kelime inceleme kartından hangisinde yer alan sözcük **yalnızca** çekim eki almıştır (yapım eki almamıştır)?

1. Kart	2. Kart	3. Kart	4. Kart
çift - lik - te	ceviz - ler - im	yol - cu - lar - ın	hasta - lık - tan

A) 1. Kart: Çiftlikte (çift - lik - te)
B) 2. Kart: Cevizlerim (ceviz - ler - im)
C) 3. Kart: Yolcuların (yol - cu - lar - ın)
D) 4. Kart: Hastalıktan (hasta - lık - tan)

4 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa metni, ekler ve noktalama kurallarıyla ilgili yargıların doğru olanlarına D, yanlış

	D	Y
Küçük Mustafa'nın Atatürk'ten karşılıksız para kabul etmeyip ceviz satmak istemesi onun tokgözlü ve onurlu olduğunu gösterir.	✓	
Bir sözcüğe hem yapım eki hem çekim eki geldiğinde Türkçede önce çekim eki, sonra yapım eki yazılır.		✓
Karşılıklı konuşma metinlerinde konuşacak kişinin adından sonra iki nokta (:), alt satır başında konuşma çizgisi (—) konur.	✓	
«Yalova'daki» sözcüğünde özel isme gelen çekim eki kesme işaretiyle doğru ayrılmıştır.	✓	
«Sürüdeki» sözcüğünün kökü «sür-» fiili, aldığı «-deki» eki ise kelimenin anlamını değiştirmeyen hal ekidir.		✓

5 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki karşılıklı konuşma kesitinde numaralanmış kutucukların (1, 2, 3 ve 4) içine gelmesi gereken noktalama işaretleri hangi

Metinden Karşılıklı Konuşma (Diyalog) Kesiti

Atatürk küçük çobana gülümseyerek sordu (1)
(2) Bu cevizleri bana satar mısın (3) Mustafa sevinçle başını salladı (4)

A) (:) (—) (?) (.)
B) (;) (—) (!) (.)
C) (:) (") (.) (?)
D) (,) (—) (?) (!)

6 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerde boş bırakılan yerleri kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

çekim | bu nedenle | oysa | sevinmek | çözüm

1. Eklendiği kökün anlamını değiştirmeden çoğul, iyelik veya hal görevi katan eklere **çekim** eki denir.
2. Öyküleyici metinde düğümün çözülüp olayların sonuca bağlandığı son bölüme **çözüm** bölümü adı verilir.
3. «Küçük çoban çok hastaydı, **bu nedenle** Atatürk onu hemen hastaneye gönderdi.» cümlesine neden-sonuç bildiren ___ ifadesi gelir.
4. «Gözlerinin içi gülmek» deyimi metnin bağlamında çok **sevinmek** ve mutlu olmak anlamında kullanılmıştır.

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki «Metin İçi Karşılaştırma» kartında Sığırtmaç Mustafa'nın Atatürk'le karşılaşmadan önceki durumu ile yıllar sonraki durumu

1. Metnin Başında Mustafa	2. Metnin Sonunda Mustafa
Sıtma hastası, cılız, okuma yazma bilmeyen küçük çoban	Sağlığına kavuşmuş, okumuş, vatansever genç Türk subayı

(A) Mustafa'nın Yalova'daki çiftlikte çobanlık yapmaya devam etmesi

(B) Atatürk'ün çocuk sevgisi, şefkati ve Mustafa'yı tedavi ettirip okula yazdırması

(C) Mustafa'nın ailesinin tarım ve hayvancılığı bırakarak başka bir köye taşınması

(D) Kafilenin Yalova kırlarında gezintiye çıktığı gün yolu hiç şaşırmaması

8 KISA CEVAP

Görseldeki ek analizi kartında verilen «köylülerimizden» sözcüğünün kökünü, yapım ekini ve çekim eklerini sırasıyla ayırarak yazınız.

Sözcükte Yapı ve Ek Dizilişi Çözümleme Kartı

[köy] + [-lü] + [-ler] + [-imiz] + [-den]

Kök + Yapım Eki + Çoğul Eki + İyelik Eki + Ayrılma Hali Eki

Kök: «köy» (isim kökü); yapım eki: «-lü» (isimden isim yapım eki); çekim.

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki karakter analizi kartını inceleyerek Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün küçük bir çobanla samimi sohbet etmesinin ve onu

Halkla İç İçe Oluşu Küçük çobanla samimi sohbet	Şefkat ve Merhamet Hastanede tedavi ettirmesi
Eğitime Verdiği Önem Okula yazdırıp yetiştirmesi	Vefa ve İnsani Değer Mustafa'yı hiç unutmaması

Halkıyla iç içe ve alçakgönüllü bir lider olduğunu, çocuklara derin bir sevgi ve şefkat.

10 SIRALAMA

Görselde «Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa» metninin olay örgüsü karışık olarak verilmiştir. Metnin serim, düğüm ve çözüm akışına

Bölüm A	Bölüm B	Bölüm C	Bölüm D
Yolu şaşırıp karşılaşma	Ceviz ve para diyalogu	Hastanede tedavi süreci	Okul ve subay olma

4 Sağlığına kavuşan Mustafa'nın Atatürk'ün desteğiyle okula başlaması ve büyüyerek başarılı bir Türk subayı olması (Çözüm)

1 Gazi Mustafa Kemal ve yanındakilerin Yalova'da gezintiye çıktıklarında yolu şaşırıp Sığırtmaç Mustafa'ya rastlamaları (Serim)

2 Küçük Mustafa'nın yolu tarif etmesi ve karşılıksız parayı kabul etmeyip yalnızca ceviz satmak istemesi (Düğüm - 1)

3 Atatürk'ün ailesinden izin alarak sıtma hastası olan Mustafa'yı Şişli Etfal Hastanesinde tedavi ettirmesi (Düğüm - 2)

11 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki bağlantı ifadeleri ve yazım kuralları panosunda dört numaralı cümle verilmiştir. Hangi cümlede kesme işaretinin veya bağlacın kullanımıyla

Bağlantı İfadeleri ve Özel İsimlerin Yazımı Panosu

I) yoksuldu ama gönlü zengindi | II) İstanbul'daki hastanede

III) iyileşti çünkü tedavisi yapıldı | IV) Yalova'lı köylüler (?)

Kural: Özel adlara gelen yapım ekleri (-lı, -lik, -ce) kesmeyle ayrılmaz!

(A) I. Cümle: Mustafa yoksul bir çocuktu ama gönlü çok zengindi.

(B) II. Cümle: Atatürk, İstanbul'daki hastanede küçük çobanı ziyaret etti.

(C) III. Cümle: Doktorlar çocuğun iyileşeceğini söyledi çünkü tedavisi erken başladı.

(D) IV. Cümle: Yalova'lı köylüler Gazi Mustafa Kemal'i sevgiyle selamladı.

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle "metinde anlamını bilmediğimiz bir kelimenin anlamını

Zayıf olan bir varlığın «gibi, kadar» edatlarıyla güçlü olana yaklaştırılması sanatı	B E N Z E T M E
Komutanların yanında görev yapan ve metinde Atatürk'e eşlik eden yardımcı subay	Y A V E R
Büyükbaş hayvan (sığır) sürüsünü güden çoban anlamına gelen sözcük	S I Ğ I R T M A Ç
Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün küçük çoban Mustafa ile karşılaştığı ilimiz	Y A L O V A
Konuşma ve yazıda düşüncenin yönünü değiştiren üç harfli geçiş ifadesi	A M A
Öyküleyici metinlerde kişilerin, zamanın ve mekânın tanıtıldığı giriş bölümü	S E R İ M

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

BAĞLAM